

Tien jaar terug in de tijd

Welke stappen heeft de sportveldenbranche het afgelopen decennium gemaakt?

Vakblad *Fieldmanager* begint al voorzichtig na te denken over zijn tienjarig jubileum in de sportveldenbranche. Reden om eens met wat meer ervaringsdeskundigen terug te blikken op ontwikkelingen in de sector.

Auteur: Santi Raats

'Ik heb nog bezand met een bats,' begint Bertus Gibcus het gesprek aan tafel. Dit wapenfeit is moeilijk te overtreffen voor wat betreft ervaringsjaren, zo moet de rest van de groep toegeven. Wanneer hij bijval krijgt van de andere oude rot Frithjof Rot, roept *Fieldmanager* deze mastodonten tot de orde, want het vakblad is niet zozeer geïnteresseerd in de historie van terreinbeheer, maar in de ontwikkelingen van de gehele sportveldenbranche.

Openheid en kennisdeling

Wat is er de afgelopen tien jaar allemaal veranderd? Jaap Nieuwenhuis en Frithjof Rot zijn het eens: de markt is opener geworden, waardoor kennis beter wordt gedeeld. Dit betekent ook dat

aannemers het laatste decennium minder bezig zijn met enkel en alleen werk binnenhalen, maar ook geïnteresseerd zijn geraakt in combinaties. Vroeger waren zij minder scheutig met vertellen wat ze deden. Ook waren tien jaar geleden de grootste marktpartijen in kunstgras Oranjewoud, Arcadis en Grontmij. Inmiddels ziet de markt er heel anders uit. Wim Glaap sluit zich aan bij het thema 'openheid' vanuit zijn bestuursrol bij de BSNC: 'De branchevereniging is tien jaar geleden opgericht en heeft veel bijgedragen aan kennisontwikkeling en kennisdeling binnen de branche. Zo'n drie tot vier jaar geleden was de BSNC voor vele instanties nog een onbekende, maar dit jaar zijn zij voor het eerst uitgenodigd bij het nieuwjaarsdiner van NOC*NSF. Dat geeft aan dat de

vereniging professioneler is geworden en tevens als professioneel wordt gezien.'

Kunstgras

Alhoewel er aan tafel met name natuurgrasliefhebbers zitten, kan de grote intrede van kunstgras zo'n tien jaar geleden niet onder stoelen of banken worden geschoven. Inmiddels is een lichte daling van kunstgrasvelden waarneembaar. Bertus Gibcus ziet een toename in de aanmeldingen voor terreinbeheer van natuurgras. Hij verklaart: 'Door de crisis is er minder geld voor kunstgras. Opdrachtgevers gaan zich focussen op het rondkomen met natuurgrasvelden.' Niet alleen is er de afgelopen tien jaar een sterke opkomst en weer een lichte daling van kunstgras

geweest, ook was er een verschuiving van specialistische kennis waarneembaar. Gibcus praat door: 'Tien jaar geleden was het nog haast regel dat de aannemer bij de gemeente langskwam. De gemeenten hadden bijna allemaal nog een eigen dienst. Maar er is een grote verschuiving gaande: kennis heeft zich verplaatst naar de marktpartijen doordat gemeenten taken afstoten. Clubs binnen een privatiserende gemeente zijn afhankelijk geworden van deze derden wanneer zij van de gemeente een zak met geld hebben gekregen voor aanleg of onderhoud.'

Aanhobbelen achter kunstgrasontwikkelingen

Hiermee is iedereen het roerend eens. Frithjof Rot vindt het jammer dat iedereen achter de feiten van de kunstgrasontwikkelingen aanloopt. 'Er zijn te veel producten en productvarianties op het gebied van kunstgras. Hierdoor is het erg lastig om een eenduidig onderhoudsregime samen te stellen voor je buitendienst. Buiten de standaardonderhoudshandelingen heeft elk product zijn eigen voorschriften, specifiek per type veld. Met de grote hoeveelheid velden die wij hebben in Utrecht, is het lastig om per veld een specifieke werkinstructie toe te passen. Wij leiden hierdoor onze sportveldbeheerder intern op. De afgelopen tien jaar hebben onderzoeksinstituten hun kans gemist om een autoriteit op het gebied van kunstgras en kunstgrasonderhoud te worden. Dat hebben wij als sportveldbeheerders gemist en nu zoeken wij zelf onze weg daar maar in.'

Wim Glaap knikt: 'In het begin wist Isa Sport bijvoorbeeld nog niet dat kunstgras een succes zou worden. Daarom was men nog niet enthousiast. Isa Sport had echter de kans om met zijn tijd mee te gaan: ooit was Isa Sport een autoriteit op het gebied van onderzoek. Ik ging vroeger elke twee weken bij de proefcentra op Papendal langs om door de proeftuin te lopen.' Op de achtergrond knort Gibcus een beetje in zichzelf: 'Toen konden zij de STRI nog evenaren.' Glaap vervolgt: 'Toen de proeftuin zijn waarde verloor, is hij weggegaan. Indien de proeftuin overeind was gehouden met kunstgras, had Isa Sport een heuse voortrekkersfunctie kunnen innemen op dat gebied. Deze rol is in de afgelopen tien jaar met name overgenomen door de BSNC. De onderzoeken en ontwikkelingen worden in de verschillende commissies en werkgroepen samen met de markt uitgewerkt. Dat is enerzijds jammer, anderzijds geeft dit de openheid van de markt weer.'

De jonge kennis over kunstgras heeft ook zijn weerslag op het schrijven van bestekken volgens Rot. 'Sportveldbeheerders hebben vanzelfsprekend meer moeite om een moederbestek rond kunstgras te tackelen en om aan de voorkant alle onjuistheden in de kwaliteit van de mat te voorkomen. Zij hebben immers tien jaar kunstgraskennis en niet, zoals op het gebied van natuurgras, tachtig jaar. Voor sportveldbeheerders is het werkproces rond kunstgras elke dag weer kijken en leren.'

Normverschuiving voor velden

De zeer in het oog springende ontwikkelingen zoals SGL-verlichting, herbezoding en veldverwarming worden door de aanwezigen meer toegejuicht voor het betaalde voetbal. Jaap Nieuwenhuis: 'Dit zijn goede ontwikkelingen, maar die zijn vaak alleen door BVO's op te brengen. Voor amateurverenigingen is dit allemaal te duur.'

Wim Glaap: 'De BSNC heeft zich de afgelopen tien jaar ontwikkeld als kennisinstituut en ontmoetingscentrum voor de branche'

Frithjof Rot vindt de technische vooruitgang van bewerkingsmachines wel een grote pro voor Jan en alleman. 'Vroeger moesten we rollen met een prikkertje achter de trekker. De afgelopen tien jaar hebben we de beschikking gekregen over een schudbeluchter, de FieldTopMaker, de vertidrain en noem maar op. Daarmee til je een veld naar een hogere kwaliteit.' Frithjof Rot berekendereert door: 'Daarmee hangt samen dat de normen voor de kwaliteit van de velden veranderen. Vroeger accepteerde men hier in de gemeente kale velden aan het einde van het seizoen.' Rot wisselt een snelle blik van verstandhouding met Nieuwenhuis, die het oppikt en knikt: 'Wat op zich niet vreemd is: een kaal veld na een speelseizoen. Eigenlijk wel logisch.' Rot vervolgt: 'Tja, maar de gebruikerseisen zijn strenger. Er wordt verwacht dat het onderhoud intensiever plaatsvindt dan vroeger en dat alle machines zodanig worden ingezet dat er altijd een optimaal veld ligt. Ook zijn de normen veranderd met betrekking tot de soort sportondergrond: de afgelopen tien jaar leggen sportsoorten meer de nadruk op het belang van een sportspecifieke ondergrond. Korfballers speelden vroeger bijvoorbeeld op natuurgras, wanneer zij buiten speelden. Zij verlangen nu ook eerder naar kunstgras. Om aan ieders wensen te voldoen, is de introductie van de multifunctionele velden de afgelopen paar jaar een uitkomst. Het zou goed zijn als de ontwikkeling van de kunstgrasvelden hierin ook nog een slag kan maken. Gelukkig hebben ook meststoffen en natuurgrassen zich sterk ontwikkeld. Daarmee kun je de kwaliteit ook naar een hoger niveau tillen.' Jaap Nieuwenhuis merkt nog op dat door de komst van kunstgrasvelden de

Wim Glaap

Jaap Nieuwenhuis

belastingdruk op natuurgrasvelden, vooral trainingsvelden en wetra-velden verlaagd is, zodat deze minder kaal gespeeld worden.

'Niet alleen zijn de normen verscherpt en zijn de verwachtingen ten aanzien van velden verhoogd, ook worden velden de laatste jaren steeds intensiever gebruikt,' merkt Wim Glaap op. 'In het voetbal wordt er bijvoorbeeld in plaats van 32 weken, 36 weken gespeeld. Teams trainen niet meer eenmaal per week, maar tweemaal of zelfs driemaal per week. Wanneer bespeling bijna twaalf maanden doorgaat, kun je als beheerder moeilijker goede kwaliteit van de velden garanderen. Dat is erg frustrerend.'

Bertus Gibcus: 'Men focust zich nu op natuurgras omdat er minder geld is voor kunstgras'

Kennis loopt weg

Jaap Nieuwenhuis knikt als hij Rot en Glaap de veranderende normen rond sportvelden hoort bespreken. Hij denkt zichtbaar minutenlang na terwijl de anderen praten. Zodra hij zijn mening goed heeft afgewogen, merkt hij op: 'Bijkomend probleem is dat de kennis is weggelopen bij de gemeente. De gemeente is de plek waar de kennis hoort te zitten, maar die kennis wordt nu vaak weggezet bij de clubs of bij derden. Kennis wegzetten bij de club komt de kwaliteit van de velden niet ten goede.'

Rolf de Jong ziet dit in de praktijk: 'Tijdens jaarlijkse inspecties zien we dat de gemeentelijke dienst het onderhoud doorgaans beter uitvoert dan de clubs.' Nieuwenhuis knikt. Hij vervolgt: 'Daarnaast is de kennis die er wél is bij de gemeente, te summier: beheerders hebben sportvelden vaak voor bijvoorbeeld maar tien procent in hun portefeuille. Zij doen dat erbij. Zij zijn bezig met zowel binnen- als buitensport, met beleid en uitvoering en met beheren door het maken van meerjarenplannen. Zij gaan niet meer naar de velden kijken om te zien of ze van hun meerjarenplanning kunnen of moeten afwijken bij een veld. Ten tweede zijn de lage prijzen in de markt ook een bedreiging voor de kwaliteit van de velden. Tien jaar geleden kostte onderhoud van een natuurgrassportveld per jaar tienduizend euro. Nu zien we dat het voor negenduizend euro of minder moet gebeuren. Soms zie ik bij

Frithjof Rot (links) en Bertus Gibcus (rechts).

aanbestedingen tot mijn grote verbazing dat het onderhoud zelfs voor vijfduizend euro per veld aangenomen wordt. Aannemers maken elkaar gek en de ambtenarij heeft te weinig kennis van zaken om een goede kwaliteit af te dwingen.' Maar dan steekt hij beide handen in de lucht en lacht: 'Maar daar zijn wij als beheerders toch voor? Om ons niet uit het veld te laten slaan en om deze ontwikkelingen het hoofd te bieden door de problemen die ontstaan, op te lossen? De druk op de ketel maakt het vak alleen maar spannender. Je moet als beheerder gewoon steeds slimmer worden.'

Rot komt in beweging als hij Nieuwenhuis hoort zeggen dat de ambtenarij te weinig kennis van zaken heeft om de kwaliteit te beschermen in de lageprijzenmarkt. 'De afgelopen jaren is een klaagzang ontstaan over ambtenaren, maar wellicht weten sommigen van hen de juiste prijs. Er zijn gewoon jaren geweest dat alles kon. Wellicht lagen de prijzen toen irrealistisch hoog. Dergelijke prijzen kunnen nu gewoon niet meer. Maar wie weet wat de juiste prijzen zijn?'

Wat Rot zegt, wakkert de discussie aan. Jaap Nieuwenhuis vindt de klaagzang op ambtenaren namelijk hier en daar wel terecht. 'Bij middelgrote gemeenten communiceren de beleidsafdeling, beheerafdeling, accommodatieafdeling en uitvoeringsafdeling niet meer met elkaar. Dat kan echt wel beter. Zij moeten gezamenlijk meegroeien met de ontwikkelingen in de markt.' Wim Glaap

is het met Jaap Nieuwenhuis eens: 'Het is een slechte tendens dat ambtenaren niet meer bij machte zijn om hun college goed te adviseren.' Frithjof Rot herkent zich daar niet in en heeft hij daar zelf weinig last van: 'Je moet zowel als beleidsambtenaar als beheerder een sterke rug-gengraat hebben, anders word je overruled.'

Jaap Nieuwenhuis: 'Je moet als beheerder gewoon steeds slimmer worden'

Eindconclusie

Alhoewel er aardig wat minpunten uit de branche zijn opgesomd, overheerst toch een positieve kijk op de afgelopen tien jaar. Bertus Gibcus praat, maar de rest van de groep knikt instemmend het hoofd: 'De sportveldenbranche heeft gigantische stappen gemaakt in scholing, kennisdeling, technische en cultuurtechnische ontwikkelingen en nieuwe producten zoals kunstgras en multifunctionele velden. Maar we moeten ervoor waken dat het beheer en onderhoud van sportvelden in handen van de juiste mensen is, met gedegen kennis van zaken (vakmensen). Zodra dat niet het geval is, gaan er zaken fout en brengt dat op termijn meer kosten met zich mee voor eigenaren van sportvelden.'